

САІНЧИН С. О.,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін,
(Інститут права та безпеки
Одеського державного університету
внутрішніх справ)

ДОНЦОВ Д. Ю.,

кандидат юридичних наук, суддя
(Приморський районний суд м. Одеса)

ЯЦИШЕНА Г. А.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін,
(Інститут права та безпеки
Одеського державного університету
внутрішніх справ)

ПОЗІГУН І. О.,

доктор філософії, старший науковий
співробітник відділу аспірантури
(адюнктури) і докторантури
(Одеський державний університет
внутрішніх справ)

УДК 343.85

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.89>

ВІЙСЬКОВА ПРАВООХОРОНА СИСТЕМА У ЗАПОБІГАННІ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ТА ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ

У статті досліджено особливості функціонування військової правоохоронної системи; розкриття різноманітних аспектів діяльності органів юстиції у забезпеченні боєздатності військових підрозділів, дисципліни та законності, а також у запобіганні злочинності в умовах воєнного стану.

Наголошується, що з початку військової агресії РФ в Україні в нашій країні відбулося різке зростання практично всіх видів кримінальних правопорушень. Особливо відбулося зростання кримінальних правопорушень у сфері несення військової служби. Якщо у відносно мирних 2020-2021 роках таких кримінальних правопорушень не вчинялося більше 3037 випадків, то у 2024 році їх кількість зросла у 30 разів – до 93900 фактів. Відбулося безпрецедентне зростання ступеню тяжкості таких кримінальних правопорушень. Така ситуація викликала необхідність у зміцненні правопорядку та в удосконаленні діяльності суб'єктів правоохоронної діяльності.

У статті обґрунтовується, що військова правоохоронна система, як суб'єкт запобігання злочинності включає в себе сукупність загальних та спеціальних суб'єктів, які об'єднуються спільною метою та завданнями. Діяльність військової правоохоронної системи із запобігання злочинності полягає в наступному: профілактика адміністративних та кримінальних правопорушень загальної та спеціальної компетенції; виявлення та усунення системи детермінації кримінальних правопорушень; виявлення та притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні правопорушень; профілактика правопорушень серед військовослужбовців у зв'язку з їх службою, а також у громадському середовищі; розслідування кримінальних правопорушень, які вчинені військовослужбовцями; розслідування кримінальних правопорушень, що вчинені відносно військовослужбовців; консультативна діяльність; роз'яснювальна робота серед військовослужбовців та цивільного населення; здійснення правосуддя за справами, у яких суб'єктами правопорушення виявилися військовослужбовці, або правопорушення вчинені відносно військовослужбовців.

Ключові слова: військова правоохоронна система, кримінальні правопорушення, розслідування злочинів, військова юстиція, військова прокуратура, військові суди, профілактика, запобігання.

Sainchyn S. O., Dontsov D. Yu., Yatsyshena H. A., Pozihun I. O. Military law enforcement system in the prevention of criminal offenses: functional and praxeological content

The article examines the peculiarities of the functioning of the military law enforcement system; reveals various aspects of the activities of justice bodies in ensuring the combat readiness of military units, discipline and legality, as well as in preventing crime under martial law.

It is noted that since the beginning of the Russian military aggression in Ukraine, our country has seen a sharp increase in almost all types of criminal offenses. There has been a particular increase in criminal offenses in the field of military service.

If in the relatively peaceful years of 2020-2021, no more than 3,037 cases of such criminal offenses were committed, then in 2024 their number increased 30 times – to 93,900 facts. There was an unprecedented increase in the severity of such criminal offenses. This situation has created a need to strengthen law and order and improve the activities of law enforcement agencies. The article argues that the military law enforcement system, as a crime prevention entity, includes a set of general and special entities that are united by a common goal and objectives.

The activities of the military law enforcement system to prevent crime are as follows: prevention of administrative and criminal offenses of general and special competence; identification and elimination of the system of determination of criminal offenses; identification and prosecution of persons guilty of committing offenses; prevention of offenses among military personnel in connection with their service, as well as in the public environment; investigation of criminal offenses committed by military personnel; investigation of criminal offenses committed against military personnel; advisory activities; explanatory work among military personnel and the civilian population; administration of justice in cases in which military personnel were the subjects of the offense, or offenses were committed against military personnel.

Key words: military law enforcement system, criminal offenses, criminal investigation, military justice, military prosecutor's office, military courts, prevention, deterrence.

Постановка проблеми. Запобігання кримінальним правопорушенням у сукупності із забезпеченням правопорядку, законності, збереженням територіальної цілісності і обороноздатності країни є запорукою ефективного розвитку держави і всіх її суспільних інституцій. Окреслені завдання виконують самі різноманітні суб'єкти як цивільного, господарського, так і правоохоронного напрямку. Не останню роль у цьому відіграють суб'єкти правоохоронної системи. Із повномасштабним вторгненням в Україну російської федерації, важливе місце у життєзабезпеченні країни стали відігравати суб'єкти військової адміністрації, які у юридичній літературі і на практиці отримали назву – військової правоохоронної системи.

Стан наукової розробленості проблеми. Питання розвитку військової правоохоронної системи не є новим у вітчизняній науковій думці. У різних аспектах зазначеній проблематиці приділяли увагу такі вчені, як А.М.Бабенко (у аспекти протидії регіональній злочинності); Є.С. Назимко (у контексті підвищення ефективності призначення покарання за різні види кримінальних правопорушень); М.В.Корнієнко (в контексті вдосконалення перешкодження злочинності в умовах воєнного стану); М.О.Семенішин (у межах запобігання корисливо-насильницьким злочинам у зоні проведення військових операцій та в зоні бойових дій); Г.М.Собко (в напрямку перешкодження насильницьким, в тому числі і військовим кримінальним правопорушенням); О.О.Шкути (в напрямку вдосконалення системи запобігання воєнним кримінальним правопорушенням) та ін.. Поряд із цим, до сьогодні не склалося цілісного уявлення про сучасну військову правоохоронну систему у запобіганні кримінальним правопорушенням на функціональному та праксеологічному рівнях.

Отже, **метою і завданням нашого** дослідження виявилось: з'ясування основних понять, характеристик та особливостей військової правоохоронної системи; виявлення ефективності законодавчого забезпечення; визначення шляхів її вдосконалення у забезпеченні законності і правопорядку, а також підвищення якості запобігання кримінальним правопорушенням.

Досягнення вказаної мети передбачає дослідження суспільних відносини у сфері функціонування військової правоохоронної системи; розкриття різноманітних аспектів діяльності органів юстиції у забезпеченні боєздатності військових підрозділів, дисципліни та законності, а також у запобіганні злочинності в умовах воєнного стану.

Предметом дослідження є діяльність органів військової судової та правоохоронної юстиції у запобіганні злочинності.

Виклад змісту. Історично, військова правоохоронна система пройшла складний і тривалий шлях свого розвитку. Більш-менш системно початок її розбудови у науковій літературі тісно пов'язують із козацькою добою і Запорізькою січчю [16,с.5]. Формувалася вона на основі військових судів, характеризувалася централізованістю, демократичними, справедливими і непідкупними принципами. Судові процедури над правопорушниками характеризувалися відкритістю і прозорістю, що не залишало місця для сумніву у суспільства у справедливості прийнятих рішень [17, с.155].

Період панування на українських землях Австрійської імперії започаткував інституції звинувачення (накшальт функцій прокуратури) з прийняттям у 1852 році військового кримінального кодексу, який чітко визначав відповідальність військовослужбовців, а також структуру і повноваження військових судів. Останні склалися з трьох інстанцій – військового суду, вищого військового і найвищого військового суду[16, с.5]. Період початку 20-го сторіччя характеризувався складністю і неоднозначністю соціально-політичних процесів[16, с.7]. В 1918 році правоохоронна система складалася із поліції, судової юстиції загального та спеціального призначення, прокуратури і захисника. Також у військових судах (вони були відносно автономними від загальної судової системи) вводилася в обов'язковому порядку посада військового слідчого[18, с.279-281].

Період радянської доби характеризувався репресивністю не лише «правоохоронної системи», а і судової, – в тому числі. Починаючи з 20-их років минулого століття відбулося ряд посилень кримінальної відповідальності військовослужбовців, з'явилися військові трибунали, військові прокурори. Правозастосовна практика почала носити репресивний,

звинувачувальний характер. І хоча такий інститут, як адвокатура, не припинив свого функціонування, у багатьох випадках ця інституція мала декларативний, химерний характер і ніяким чином не сприяла справжньому правосуддю [16, с. 7-8]. З 1991 року в Україні військова юстиція функціонувала у загальній структурі правоохоронної системи. Разом з цим у її структурі функціонувала система військових судів та військова прокуратура. З 2010 року було змінено судову систему і підсистема військових судів була ліквідована. Разом з цим, події 2022 року довели, що звичайні – цивільні суди не повній мірі можуть здійснювати належне правосуддя у частині справ воєнного характеру. Разом з цим, досвід розвинутих зарубіжних країн, США та ЄС доводить не лише необхідність, а і ефективність функціонування воєнної правоохоронної системи, навіть у мирний час. У складі правоохоронної системи успішно здійснюють свою діяльність воєнна поліція, прокуратура, воєнні суди, воєнна адвокатура. Вони характеризуються вузькою спеціалізацією, значним професіоналізмом, розгалуженою структурою, широкими повноваженнями та істотною результативністю у підтриманні правопорядку не лише на мирних територіях, а і у зонах військових конфліктів [19, с. 5-11]. З початку військової агресії РФ в Україні в нашій державі відбулося ряд негативних змін у криміногенній сфері. Так, з початку військового вторгнення РФ в Україну, в нашій країні відбулося різке зростання практично всіх видів кримінальних правопорушень. Особливо відбулося зростання кримінальних правопорушень у сфері несення військової служби. Якщо у відносно мирних 2020-2021 роках таких кримінальних правопорушень не вчинялося більше 3037 випадків, то у 2024 році їх кількість зросла у 30 разів – до 93900 фактів. Відбулося безпрецедентне зростання ступеню тяжкості таких кримінальних правопорушень. Якщо впродовж 2020-2021 рр. особливо тяжких злочинів вчинялося не більше 190 випадків, а тяжких – не більше 2567, то у 2024 році особливо тяжких вже налічувалося 24010, а тяжких – 69107. Найбільш розповсюдженими серед них виявилися – непокоря – 1849 (у 2021 – 19); самовільне залишення військової частини – 66240 (у 2021 – 2028); дезертирство – 23209 (у 2021 – 117); злочини, передбачені ст. 409 – 256 (у 2021 – 33); передбачені ст. 410 – 243 (у 2021 – 190) тощо. Така ситуація викликала необхідність у зміцненні правопорядку та в удосконаленні діяльності суб'єктів правоохоронної діяльності. У свою чергу, з розбудовою збройних сил України, виникла нагальна потреба в удосконаленні сил оборони, військових формувань і побудова на цьому тлі військової юстиції (прокуратура, суди, сили охорони правопорядку тощо). Початок розвитку і реформування військової правоохоронної системи прийнято пов'язувати з проведенням антитерористичної операції а пізніше ООС; і особливо інтенсивного розвитку військової правоохоронної системи набула з початку 2022 року. Її основним завданням виявилось: забезпечення правопорядку на підконтрольних територіях, на територіях звільнених від окупації; підтримання законності та дисципліни у підрозділах збройних сил; перешкоджання дезертирству та самовільному залишенню військовослужбовцями військових частин; перешкоджання вчиненню військових злочинів; документування та припинення злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку тощо.

Підтримання належного правопорядку передбачає наявність ефективної законодавчої бази, яка являє собою цілісну систему нормативно-правових актів, яка регулює відносини у військовій сфері (підтримання дисципліни та порядку, забезпечення ефективного управління, виконання бойових завдань, оперативне реагування на військові виклики та загрози, забезпечення правопорядку на ввіреній ділянці тощо). Військова правоохоронна система, як суб'єкт запобігання злочинності включає в себе сукупність загальних та спеціальних суб'єктів, які об'єднуються спільною метою та завданнями, а саме: Збройні сили України, СБУ, Державне бюро розслідувань, Національна гвардія України, Національна поліція України, Рада національної безпеки і оборони, підрозділи військової юридичної служби, органи воєнної прокуратури, воєнні суди, юридичні органи військових формувань (у зарубіжних країнах, – підрозділи воєнної поліції) тощо [15, с. 12; 14]. Поряд із зазначеним, в умовах воєнного стану, в нашій країні виникла нагальна потреба у створенні військової поліції та воєнної адвокатури. Суть діяльності останньої полягає у наданні правової допомоги особам, діяльність якої пов'язана із вчиненням правопорушень у військовій сфері, а також захист прав

і свобод осіб, які постраждали внаслідок військової агресії або у військовій сфері.

Що стосується задекларованої пропозиції створення інституції військової адвокатури, то тут слід наголосити на подібному досвіді США. За прикладом цієї країни, в Україні в системі адвокатури мають функціонувати адвокати, які б спеціалізувалися на військових справах. І здійснювали правову допомогу і представництво в суді щодо справ військовослужбовців; представляли б їх у суді, надавали консультативну допомогу, здійснювали б допомогу у складанні юридичних документів, надавали б консультації з трудового, адміністративного, цивільного, кримінального, міжнародного і т.д. права.

У широкому розумінні діяльність військової правоохоронної системи із запобігання злочинності полягає в наступному: профілактика адміністративних та кримінальних правопорушень загальної та спеціальної компетенції; виявлення та усунення системи детермінації кримінальних правопорушень; виявлення та притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні правопорушень; профілактика правопорушень серед військовослужбовців у зв'язку з їх службою, а також у громадському середовищі; розслідування кримінальних правопорушень, які вчинені військовослужбовцями; розслідування кримінальних правопорушень, що вчинені відносно військовослужбовців; консультативна діяльність; роз'яснювальна робота серед військовослужбовців та цивільного населення; здійснення правосуддя за справами, у яких суб'єктами правопорушення виявилися військовослужбовці, або правопорушення вчинені відносно військовослужбовців [16, с.12]. В цілому можна зазначити, що військова правоохоронна система у запобіганні злочинності – це передбачена чинним законодавством діяльність органів захисту правопорядку у сфері цивільної, адміністративної, кримінальної, міжнародної, ювенальної юстиції, спрямована на захист прав і свобод громадян у сфері військової діяльності, а також запобігання і профілактика правопорушень (в тому числі в кримінального характеру).

У юридичній літературі неодноразово зазначається, що функціонування ефективної системи запобігання злочинності суб'єктами воєнної правоохоронної системи передбачає вчинення комплекс дій, спрямованих на аналіз стану кримінальних правопорушень у військовій сфері, або під час дії воєнного стану чи у зонах воєнних конфліктів. Не менш важливим є вивчення причин та умов злочинності у конкретних життєвих ситуаціях. А саме, аналіз стану кримінальних правопорушень; виявлення стану профілактичної роботи у конкретних військових колективах; перевірка ефективності роботи конкретних командирів військових частин; оцінка наявності неуставних відносин у військових колективах; вивчення стану військово-патріотичного виховання та стану психологічної та фізичної підготовки військовослужбовців тощо[20, с.353].

Що стосується профілактичних функцій військової правоохоронної системи, то тут слід зауважити на діяльності не карального характеру. В основному це заходи соціального, економічного, морального, психологічного і т.д. характеру. Їх основним завданням є упередити можливість вчинення кримінального правопорушення, усунення сприятливих причин та умов для цього.

Міністерством оборони України ще у 2003 році з подальшими змінами розроблені Методичні рекомендації щодо зміцнення правопорядку та законності у сфері військових відносин. Це і характеристика типових правопорушень серед військовослужбовців; дисциплінарні вимоги; унормування статутних відносин між військовослужбовцями та їх командуванням; правила поведінки на службі та у побуті тощо[21]. При чому рекомендації зі зміцнення правопорядку охоплюють такі ранні етапи профілактичної діяльності, вже починаючи з роботи з молоддю призовного віку, робота з молодим поповненням рядів збройних сил; початковий етап служби молодих військовослужбовців; період опанування бойовою спеціальністю; а також врегульовано і етап звільнення у запас військовослужбовців, які мають строк вислуги [21].

Важлива увага у попередженні правопорушень і законності серед військовослужбовців приділяється заходам, спрямованим на згуртованість колективу; робота з виявлення детермінаційного комплексу правопорушень; забезпечення ефективності аналітичної

і організаційно-управлінської роботи; планування бойової підготовки і виховання військовослужбовців; забезпечення дотримання чинного законодавства; удосконалення системи контролю за правопорядком і законністю у Збройних силах України; пропагування здорового способу життя; профілактика вживання алкоголю, наркотиків і табачних виробів тощо. Таким чином здійснюється система заходів, яка працює на упередження протиправної поведінки, або унеможливує вчинення кримінальних, дисциплінарних або інших видів правопорушень[21].

Висновки. Підсумовуючи наше дослідження, ми дійшли наступних висновків:

1. Історично, військова правоохоронна система пройшла складний і тривалий шлях свого розвитку. Її більш менш сформований вигляд сформувався за часів Запорізької Січі і розвивався до сьогодення.

2. З початку військової агресії РФ в Україні в нашій державі відбулося ряд негативних змін у криміногенній сфері. В нашій країні відбулося різке зростання практично всіх видів кримінальних правопорушень. Особливо відбулося зростання кримінальних правопорушень у сфері несення військової служби. Якщо у відносно мирних 2020-2021 роках таких кримінальних правопорушень не вчинялося більше 3037 випадків, то у 2024 році їх кількість зросла у 30 разів – до 93900 фактів. Відбулося безпрецедентне зростання ступеню тяжкості таких кримінальних правопорушень. Якщо впродовж 2020-2021 рр. особливо тяжких злочинів вчинялося не більше 190 випадків, а тяжких – не більше 2567, то у 2024 році особливо тяжких вже налічувалося 24010, а тяжких – 69107. Найбільш розповсюдженими серед них виявилися – непокора – 1849 (у 2021 – 19); самовільне залишення військової частини – 66240 (у 2021 – 2028); дезертирство – 23209 (у 2021 – 117); злочини, передбачені ст. 409 – 256 (у 2021 – 33); передбачені ст.410 – 243 (у 2021 – 190) тощо. Така ситуація викликала необхідність у зміцненні правопорядку та в удосконаленні діяльності суб'єктів правоохоронної діяльності.

3. Підтримання належного правопорядку передбачає наявність ефективної законодавчої бази, яка являє собою цілісну систему нормативно-правових актів, яка регулює відносини у військовій сфері (підтримання дисципліни та порядку, забезпечення ефективного управління, виконання бойових завдань, оперативне реагування на військові виклики та загрози, забезпечення правопорядку на ввіреній ділянці тощо). Військова правоохоронна система, як суб'єкт запобігання злочинності включає в себе сукупність загальних та спеціальних суб'єктів, які об'єднуються спільною метою та завданнями, а саме: Збройні сили України, СБУ, Державне бюро розслідувань, Національна гвардія України, Національна поліція України, Рада національної безпеки і оборони, підрозділи військової юридичної служби, органи воєнної прокуратури, воєнні суди, юридичні органи військових формувань (у зарубіжних країнах, – підрозділи воєнної поліції) тощо.

4. Діяльність військової правоохоронної системи із запобігання злочинності полягає в наступному: профілактика адміністративних та кримінальних правопорушень загальної та спеціальної компетенції; виявлення та усунення системи детермінації кримінальних правопорушень; виявлення та притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні правопорушень; профілактика правопорушень серед військовослужбовців у зв'язку з їх службою, а також у громадському середовищі; розслідування кримінальних правопорушень, які вчинені військовослужбовцями; розслідування кримінальних правопорушень, що вчинені відносно військовослужбовців; консультативна діяльність; роз'яснювальна робота серед військовослужбовців та цивільного населення; здійснення правосуддя за справами, у яких суб'єктами правопорушення виявилися військовослужбовці, або правопорушення вчинені відносно військовослужбовців.

Список використаних джерел:

1. Баганець О. Реформа прокуратури 2019: чого чекати правоохоронцям? URL : https://protocol.ua/ru/reforma_prokuraturi_2019_chogo_chekati_pravoohorontsyam/.
2. Богуцький П.П., Плешко Є. А. Прокуратура Одеського військового округу Південного регіону України. Одеса. 2009. С. 55.

3. Котляренко О. Перспективи реформування військової поліції як складової системи військової юстиції в Україні. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2016. № 1. С. 58.
4. Матіос А. Реформування правоохоронних органів у воєнній сфері та відновлення системи військових судів як нагальна потреба сьогодення. Вісник прокуратури. 2016. № 8. С. 35.
5. Медведько О.І. Проблеми реформування досудового слідства в Україні. Реформування системи правоохоронних органів України та міжнародний досвід трансформації поліції в країнах Центральної та Східної Європи: матеріали міжнародного круглого столу. Київ: Національний інститут проблем міжнародної безпеки при РНБОУ, 2006. С. 24–26.
6. Руденко М. Спеціалізація як принцип побудови прокурорської системи України (науково-практичний прогноз). Вісник Національної академії прокуратури України. 2012. № 3. С. 27–32.
7. Пахомов В.В., Дегтяр Р.О. Військові суди. Правові горизонти. 2016. С. 184.
8. Про перейменування військових трибуналів України у військові суди України і продовження повноважень їх суддів : Постанова Верховної Ради України від 3 лютого 1993 р. № 2979-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2979-12>.
9. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.
10. Про ліквідацію військових апеляційних та військових місцевих судів : Указ Президента України від 14 вересня 2010 р. № 900/2010. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900/2010>.
11. Про підпорядкування військових прокуратур : Постанова Верховної Ради України від 30 січня 1992 року № 2076-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 18. Ст. 228.
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури : Закон України від 19 вересня 2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20>.
13. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України. Закон України від 8 травня 2002 року. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 32. Ст. 225.
14. Тонгій В.В. Моделі систем військових судів у країнах Європейського Союзу: порівняльно-правовий аналіз. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. Вип. 2. С. 171.
15. Мельник С.М. Військове право та право Національної безпеки в умовах протидії російській агресії. Місце військового права в системі підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони України : Перша науково-практична конференція Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого : тези доп. (м. Харків, 21 берез. 2024 р.) / М-во оборони України, Департамент юрид. забезп. ; Військ.-юрид. ін-т Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2024. 218 с.
16. Дегтяр Р. О. Запровадження поняття «військова юстиція» в Україні у контексті зарубіжного досвіду / Р. О. Дегтяр. – Одеса, 2018. – 34 с.
17. Музиченко П. П. Історія держави і права України. Київ: Знання, 2001. 429 с.
18. Чайковський А.С. Історія держави і права України. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 512 с.
19. Полянський Ю. Військова юстиція в Україні: проблемні питання. *Юридичний вісник*. 2019. №3. С.5-11.
20. Кримінологія: підручник. А.М.Бабенко, О.Ю.Бусол, О.М.Костенко та ін., за заг. ред. Ю.В.Нікітіна, С.Ф.Денисова, Є.Л.Стрельцова. – 2-ге вид., перероб.та допов. Харків: Право, 2018. 416 с.
21. Довідник з питань організації гуманітарного та соціального забезпечення, зміцнення військової дисципліни. Київ: ГУР МО України, 2005. 170 с.
22. Бабенко А.М., Палій М.М. Розмежування посягань на власність від суміжних військових кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. *Правові новели*. №18. 2022. С.190-198.
23. Бабенко А.М. Аналіз та запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються озброєними молодіжними організованими угрупованнями. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 1-2. 2022. С.54-59.
24. Бабенко А.М. Запобігання організованим, озброєним та терористичній злочинності як складова безпеки в умовах Євроінтеграції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Ч. 1. С.54-58.

